

Yabancı Dil Öğretim ve Öğreniminde Eski ve Yeni Yöntemlere Yeni Bir Bakış

Cengiz TOSUN*

Abstract

During the early years of the millennium, it will be useful for us to understand better the future of learning and teaching of foreign languages by scanning shortly what happened in the last quarter of the 20th C. just before making predictions about what kinds of trend and novelty will take place in them.

Indeed, the facts experienced in the last quarter led to some drastic changes in our beliefs about the nature of language and learning as well as the theories in education, and which has led inevitably to change in the ways of practice in classroom due to the novelties concluded by the scientific research.

Before the assessment of the principal methods, we should know something about the traditional three-fold concepts of teaching and learning such as approach, method and technique and about their reconceptualized forms called approach, design and procedure respectively.

The results achieved through the traditional methods and approaches in the field of foreign language teaching and learning have satisfied no one in spite of the unending efforts by students and teachers, great cost to schools and parents. Most of the students who spent their years in classrooms to learn a foreign language cannot use the language or go on repeating the predictable responses by grammatical patterns and certain vocabulary unaware of the communication expected of them outside the classroom.

Although the students have got considerable knowledge about the language, they do not know how to use that knowledge for communication. That is why they should be helped with the teachers who will tell them that language is not only of grammatical patterns and some vocabulary, and who bring in classroom the examples of authentic language of the real outer world, and who will have the students use the language communicatively, and who are equipped with the novel ideas, trends and creative practices through new approaches, designs and procedures.

Key words: Approach, method, technique, design, procedure, curriculum, student's and teacher's roles, language (foreign language).

* Çankaya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili Edebiyatı Bölümü

Özet

Milenyum'un ilk yıllarında yabancı dil öğretim ve öğrenim akımlarının ne yönde ilerleyip ne tür yenilikler getirebileceğine bakmadan önce, kısaca geçen yüzyılın son çeyreğinde bu konularda özellikle nelerin olup bittiğine bir göz atmak geleceği daha iyi anlamamıza yardımcı olacaktır.

Bu son çeyrek yüzyılda gerçekten, eğitim kuramlarıyla birlikte dile ve öğrenme konusundaki bakış açılarımızın değişmesi, uygulamada sınıf öğretmenlerine önemli görüş ve kavrayış kazandıran sürekli bilimsel araştırmaların yapılıp sonuçlarının açıklanmaları yabancı dilin öğretim ve öğreniminde hem kuramsal hem uygulama olarak etkin değişikliklere yol açmıştır.

Belli başlı yöntemler kısaca değerlendirilerek klasik üçlü terimimiz olan Yaklaşım, Yöntem, ve Teknik kavramların 1980'lerden sonraki yorum ve yeniden biçimlendirilmeleri üzerinde durulmuştur.

Yabancı dilin öğrenilmesi ve öğretilmesi konusunda, öğrenci ve öğretmenlerin sonu gelmeyen çaba, emek ve ağır eğitim masraflarına karşılık geleneksel yöntemlerle elde edilen sonuçlar kimseyi memnun etmemiştir. Bu yöntemlerle sınıflarda yıllarını harcayan öğrencilerin çoğu, öğrendiği yabancı dili doğru dürüst konuşamamakta ya da öğrendikleri belirli konularda, dış dünyada kendilerinden beklenen iletişimden habersiz papağan gibi belirli yapı ve sözcükleri tekrarlayıp durmaktadırlar.

Öğrenciler, yeterli sayılabilecek yabancı dil bilgisine sahip olmalarına karşın bu bilginin nasıl kullanılacağını bilmedikleri için kendilerine bu konuda yardımcı olacak, dilin yalnızca gramer kalıpları ve sözcük listelerinden oluşmadığını bilerek dış dünyadaki gerçek dil örneklerini sınıfa taşıyıp iletişim amaçlı kullanabilmek için yeni fikir ve akımlara açık, yaratıcı öğretmen, yaklaşım, tasarım ve işlemlere gereksinim vardır.

Anahtar Sözcükler: *Yaklaşım, yöntem, teknik, tasarım, işlem, öğretim programı, öğrenci ve öğretmen rolleri, dil (yabancı dil)*

Milenyum'un ilk yıllarında yabancı dil öğretim ve öğrenim akımlarının ne yönde ilerleyip ne tür yenilikler getirebileceğine bakmadan önce, kısaca geçen yüzyılın son çeyreğinde bu konularda özellikle nelerin olup bittiğine bir göz atmak geleceği daha iyi anlamamıza yardımcı olacaktır.

Bu son çeyrek yüzyılda gerçekten, eğitim kuramlarıyla birlikte dil ve öğrenme konusundaki bakış açılarımızın değişmesi, uygulamada sınıf öğretmenlerine önemli görüş ve kavrayış kazandıran sürekli bilimsel araştırmaların yapılıp sonuçlarının açıklanmaları yabancı dilin öğretim ve öğreniminde hem kuramsal hem uygulama olarak etkin değişikliklere yol açmıştır.

Belli başlı yöntemlerin kısaca değerlendirmelerine girmeden önce klasik üçlü terimimiz olan **Yaklaşım**, **Yöntem**, ve **Teknik** kavramlarını daha iyi anlamamız gerekiyor. 1963 yılında Edward Anthony **yaklaşım**, **yöntem**, ve **teknik** kavramlarını ele alarak sırasıyla şu tanımları getirmiştir. Buna göre:

Yaklaşım, dilin doğası, öğrenim ve öğretime yönelik birtakım varsayımlardır.

Yöntem, seçilmiş bir **yaklaşım**a dayalı sistematik dil sunumunun genel planıdır.

Teknik, **yöntemle** tutarlı dolayısıyla yaklaşımla uyumlu olup sınıfta ortaya konan özel etkinliktir.

Ancak, 1980’lerde *Jack Richards ve Theodore Rogers*, *yöntem* kavramını yeniden biçimleyerek bir öneri getirdiler. Anthony’ye göre *yaklaşım, yöntem*, ve *teknik* diye belirlenen kavramlar, bu üç aşamalı süreç, sırasıyla daha düzeyli bir terimle *Yaklaşım, Tasarım* ve *İşlem* olarak yeniden adlandırıldı.

Richards ve Rodgers’a göre *yöntem* sözcüğü, kuram ve uygulamanın belirlenmesi ve ilişkilendirilmesi amacıyla kullanılan bir *şemsiye terimdir*. *Yaklaşım*, dilin doğası ve dil öğrenimine yönelik varsayım, kanı ve kuramları tanımlar.

Tasarımlar ise sınıf içi araç-gereç ve etkinliklerine yönelik olan kuramların ilişkisini belirler. *İşlemler*, birinin yaklaşım ve tasarımından ortaya çıkartılan teknik ve uygulamalardır. İşte bu son metot tablosu tasarımın altı özelliğini belirlemektedir: Hedefler, Öğretim Programı (dil ve konu içeriğinin seçimi ve düzenlenme ölçütleri), Etkinlikler, Öğrenci Roller, Öğretmen Roller ve Öğretim Araç Gereçlerinin Rolleridir.

Bu açıklamadan sonra yukarda sözünü ettiğimiz yöntemlerin özet değerlendirmelerine geçerken, genellikle Latince ve Yunanca gibi bugün yaşamayan dillerin öğrenilmesinde sıkça kullanıldığı ve hemen hemen ilk yöntem olduğu için *Dilbilgisi – Çeviri* yöntemiyle başlamak ve bu yöntemin amacını da belirtmek yararlı olacaktır. Sözkonusu diller konuşma amaçlı kullanılmayacaklarından bu yöntem onlar için geçerli olabilir. Ancak yaşayan dillerin öğretilmesinde iletişim ön plana çıkacağı için bu yöntem yetersiz kalmakta, amaca ulaştırmamaktadır. Çünkü dilin tüm kuralları önceden verilmekte, seçilen metin doğrultusunda sözcükler ve fiil çekimleri öğretilmekte, sürekli olarak ana dil kullanılmaktadır. Amaç genelde doğru bir çeviri elde etmektir.

Dolaysız (Doğrudan) Yöntem:

Dilbilgisi-çeviri yöntemine karşı ve Doğal yöntem’in bir uzantısı olarak ortaya kondu. Psikolog *Gestalt*’ın bütüncül, *Herbart*’ın eğitim ve *Humboldt*’un dil ve kültür görüşleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Bu yöntemde, dersler kısa bir hikaye ya da dialog’la başlar. Sözlü olarak hareket ve resimlerle desteklenir. Ana dil hiç kullanılmaz. Dilbilgisi tümevarım yöntemiyle öğretilirken, fiillere öncelik verilir. Dersle ilgili açıklamalar bilinen sözcük ve yapılarla sürdürülür. Öğretmen modeldir, dolayısıyla ona çok iş düşer, çok yorulur. Öğretimde yetişkinle çocuk arasında ayırım yapılmaz. Uzun yıllar sürdürülen bu yöntem de beklenen başarıyı sağlayamamıştır.

İşitsel-Dilsel Yaklaşım / yöntem:

Psikolog Skinner’ın “*dil bir alışkanlık kazanmadır*”, biçimindeki *davranışçı* görüşü ve bunu benimseyen dilbilimci Bloomfield’in dilbilim araştırmalarının

katkısıyla dinleme ve konuşma becerilerine öncelik vererek dialoglar ve yoğun sözlü alıştırmalarla belirli bir plana göre hazır kalıp yapılarını öğretmeyi amaçlayan bir yöntemdir. Her düzeyde sözlü tekrarları öngörür: örneğin, dialoglar, taklit ve ezberleme (mim-mem) biçiminde işlenir. Her cümle ya da kalıp önce sınıf, sonra kümeler ve en sonunda da bireysel olarak tekrarlanır. Öğrenciler öğrendiklerini papağan gibi tekrarlamak yerine, uygun bir iletişim ortamında kullanabilmeli. Öğrenim yalnızca örneklere dayandırıldığından dışta kalan yapıların anlaşılması, kullanılması sorun olabilmektedir. Sözlü öğrenimin yeterli olması durumunda yazılı öğrenmeye geçilebilmelidir. Bazı değişiklik ve eklemelerle hala bu yöntemle iyi sonuçlar alınabilmektedir.

Bilişsel dil yaklaşımı:

İşitsel-dilsel yöntemin davranışçı özelliklerine karşı bir tepki olarak doğdu. **Bilişsel kuram**, Stern'e göre, öğrencinin yabancı dilin yapısını anlamayı ve bu yapının kolayca kullanılmasını önemser. Koşullanma, yetiştirme, pekiştirme, alışkanlık kazanma ve aşırı öğrenme konularındaki davranışçı görüşün yerini, **Ausabel** gibi bilişselci psikologun önerdiği kural öğrenme, anlamlı alıştırma ve yaratıcılık olarak önem kazanmıştır. Yöntemin amacı, öğrencilere, anadilini konuşanları gibi yabancı dil becerileri kazandırmaktır. Buna göre, öğrenciler belirli cümle kalıplarını öğrenmek yerine daha önce karşılaşmadıkları durumlarda da uygun cümleleri oluşturabilecek bir yeteneği geliştirmelidirler .

İletişimci yaklaşım:

Öğretim biçimi, araç-gereç, öğretmenle öğrenci rolleri ve davranışları, sınıf-içi etkinlikler ve uygulamanın yaşayan bir dil ve dil kullanım yöntemine göre düzenlemesidir. Bu yaklaşım bir yanda dilin yapısı (dil öğrenme düzeneği), öte yanda dil kullanımını (dil ve toplum ilişkisi) üzerinde yapılan araştırmalara dayandırılmaktadır. Dil öğretiminin amacı iletişim yetisini geliştirmektir. Bu yetiyi kazanan kimse dili kullanma bilgi ve yeteneğine de sahip olur.

Öğretim **öğrenci-merkezli** olup küçük gruplarla çalışmayı gerektirir. Öğrenene anlamlı gelen bir iletişimi öngörür. Sınıf ortamına yöntem ya da araç-gereçten daha çok önem verir.

Karma Yöntem:

Seçilen yöntemin yetersiz kaldığı yerlerde, amaç ve başarı doğrultusunda, bilinen öteki yöntemlerden de yararlanmak için oluşturulan yöntemler karmasıdır. Buna öğretmen karar verir. Farklı durum ve amaçlara göre karmanın nitelik ve bileşenleri de değişebilir. Öğretmenin yaratıcı, enerjik, denemeye istekli ve meraklı olması durumunda bu yöntem, öğretimi öğrenciler için ilginç kılar.

Etkilemeli Yöntem:

Ruh doktoru ve eğitimci **Bulgar G. Lozanov**'un başarısızlık ve öğrenememe gibi korkulara karşı geliştirdiği, ortamın öğrenmeyi özendirmediği, öğrencinin kendini tam güvende ve rahat hissettiği bir öğretim yöntemidir. Öğrenci sayısı, oturma yer ve biçimleri, aydınlatma, dekor, seçilen renkler, iletişim en üst düzeydedir. Çok iyi sonuçların alındığının söylenmesine karşılık masraflı ve uygulaması zor bir yöntem olduğu için yaygınlık kazanamamıştır.

Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi:

Ruhbilimci **J. Asher**, Gelişim Psikolojisi, Öğrenme Kuramı, İnsancıl Eğitim v.b. uygulamalardan yararlanarak bu yöntemi geliştirdi. Çocuklar ana dillerini öğrenirken önce anne, baba ve yakınlarının buyruklarını dinleyip yerine getirir. Bu noktadan hareketle Asher öğrencilerin, konuşmaya zorlanmadan verilen iletişim amaçlı emirlerin yerine getirilmesi ve rol değişimleriyle rahat bir biçimde yabancı dil öğreneceklerini söylemektedir. “Dil öğrenimi için doğuştan varolan özel bir bio-program olduğuna göre, bu program ikinci dilin gelişmesi için de uygun yolu izleyecektir, öyleyse ana dilin öğrenildiği yolla aynı olabilir” mantığıyla hareket edilmiştir.

Öteki yabancı dil öğretim yöntemleri sol beyin yarım küresinin öğrenim kapsamında ele alınmışken Asher'in yöntemi sağ beyin yarım küresinin işlevine yöneliktir. Bu yöntem başlangıç düzeyinde sözel yeterliliği öngörür ancak konuşma becerisinin gelişmesi doğal hızına bırakılmıştır. İleri aşamalarda, resimler, çeşitli nesnelere, duvar panoları, slayd gibi araç- gereçler kullanılabilir. İlk aşamalarda uygulanabilir görülen bu yöntem, fazla zaman kaybı ve tek düzelikli ve fazla tekrarlar nedeniyle pek tutulmamıştır.

Toplu dil öğrenme veya Danışarak Dil Öğrenme Yaklaşımı

Psikolog Carl Rogers, “Bir sınıfta bulunan öğrenciler danışmanlığa gereksinim duydukları için buradadırlar; bir öğrenme eylemi öngörülüyorsa öğretmen ve öğrenciler kendi aralarında açık iletişimi kolaylaştırmak için birbirine değer veren yakın ilişkiler içinde olmalıdırlar. Böyle bir ortamda dayanışma ve yardımlaşmanın ortaya çıkacağı, öğrenci gereksinimlerinin öncelik kazanarak benimseneceği dolayısıyla danışman olan kişinin varlığı yadsınmayacaktır. Öyleyse buradaki insancıl öğrenme tümüyle değer öğrenmesidir” görüşünü ileri sürer.

Bu görüşten etkilenen **Curran ve arkadaşları** yeni bir dil öğrenme biçimi geliştirerek “Danışarak Dil Öğrenme” de denilen *Toplu Dil Öğrenme* yaklaşımını ileri sürdüler. Bu yaklaşımda beş aşama öngörülüyordu. Her üç kişiye bir danışmanın hazır bulunduğu, **Danışmana Tam Bağımlılık**

Evresi (birinci aşama) İkinci evre, seçilen ve öngörülen sözcükleri kullanma, gerektiğinde danışmandan yardım alma biçiminde olan **Kendini Gösterme Evresi**'dir. Üçüncü evre "**Ayrı Eylem Evresi**" olup bunda, çevirisiz yalın cümlelerle anlatım vardır, yanlış yapılsa da eylem sürdürülür; istenirse ana dile çeviri yapılabilir. Danışman oda dışında yardıma hazırdır.; kulaklıkla yardım alınabilir. "**Rol Değişme Evresi**" dördüncü aşama olup öğrenciler bağımsız olarak karmaşık cümleleri de kullanırlar. Danışman oda dışında gözleme devam eder, kulaklıkla isteyen her öğrenciye yardımcıdır. Gramer ve telaffuz hatalarını düzeltir. Beşinci evre "**Tam Bağımsızlık**"tır. Yabancı dilde kendi başına iletişim kurar. Danışman daha az karışır, ancak uygun sözcük, deyim ve ileri yapılar ve üslup çalışmaları için karışmalar olabilir.

Toplu dil öğrenme yaklaşımının önceden saptanmış bir programı olmaz, öğrencilerin seçtiği konularda öğretim yapılır.

Okullarımızda bunun niçin uygulanamayacağı kolayca görülebilmektedir.

Sessizlik Yöntemi:

Eğitim Danışmanı C. Gattegno'nun 35 yıllık öğretim deneyimi sonunda ileri sürdüğü bir yabancı dil öğretim yöntemidir. Öğretime değil öğrenime ağırlık vermektedir. Öğrenilecek olan örnek, önce bir emirle verildikten sonra bunun anlaşılma ve öğrenilmesi öğrencilere bırakılır. Öğretmen gözlemcidir, genellikle konuşmadan plastik değişik renkteki çubuklarla öğrencileri yönlendirebilir, gerekirse öğrencilerden biri gibi derse katılabilir. Anadilin kullanılması kesinlikle yasaktır.

Çoğu yöntemin tersine, az sayıda sözcükle çok konuşarak, önce tonlamayı, doğal anlatımı, doğal tonlamayla söylenen cümlelerin öğrenilmesini sağlayarak dilsel bir bilinçliliği sağlamaya çalışır. Öğretime yardımcı olacak renkli emir verme çubukları, sözcük listeleri, duvar panoları, çizimler, plak, bant, resim, slayd, film, ödev kağıtları ve üç okuma kitabı sınıfta kullanıma hazır bulunur. Öğretim genelde yapısal olup sözcük öğrenimine dayanır. Uygulamada, Durumsal Yöntemin ve İşitsel-Dilsel Yöntemin değişik özelliklerinden yararlanılır. Sayıca az olan gruplarda başarı daha fazladır.

Genel Değişimi gerektiren nedenler:

Öğrenci ve öğretmenlerin sonu gelmeyen çaba ve eğitim masrafları, okullar için bir servete mal olan yabancı dil sistem, araç ve gereçlerine karşılık geleneksel yöntemlerle elde edilen sonuçlar kimseyi memnun etmediği içindir ki sürekli olarak yabancı dil eğitiminde mucize türünden değişiklikler beklenmektedir. Dilbilgisi-çeviri yönteminin uygulandığı sınıflarda yıllarını harcayan öğrencilerin çoğu

öğrendiği yabancı dili doğru dürüst konuşamamaktadır. Öte yandan, bu yöntemden vazgeçerek İşitsel-Dilsel yönteme geçen sistemlerde de gene öğrenciler öğrendikleri belirli konularda papağan gibi belirli yanıtları verirken sınıf dışı dünyada beklenen iletişimi sürdürmekte dil yönünden yetersiz kalmaktadır. Öğrenciler, yeterli sayılabilecek yabancı dil bilgisine sahip olmalarına karşın bu bilginin nasıl kullanılacağını bilmiyorlar. Onlara bu bilgilerini iletişim amaçlı olarak nasıl kullanabilecekleri konusunda yardım etmek için doğrudan dil öğretim ve öğrenimine yönelik yeni yaklaşımlara gereksinim olduğu açıktır. Öğrenciler bir kez dilin yalnızca gramer kalıpları ve sözcük listelerinden ibaret olmadığını anlamak zorundadırlar. **İletişim** olarak dil, etkin olarak dinleme, okuma, insanlarla konuşma ve yazışma için dilbilgisi ve söz varlığının sürekli kullanılmasını gerektirir. Dil işlevsel olarak öğrenilmeli ki öğrenciler ayrı biçimlerin ayrı anlamlar içerdiğini anlayarak kendilerini bilinçli bir biçimde öğrenmeye ve dili kullanmaya hazır hissedebilsinler.

Her ne olursa olsun, her eğitim sisteminde dil öğreniminin özel bir yeri olmalı ve bununla ilgili olarak aşağıdan yukarıya ya da yukardan aşağıya herkes görev ve sorumluluklarının bilincinde davranmalıdır.

Gene eğitimde, **Stenhouse** (1975), süreci (geleneksel yöntembilim alanı) yabancı dille okutulan öteki derslerle aynı statüye koymak için zorunlu bir gerekçeyle bakış açılarını değiştirdi ve **Mike Breen** (1984) ile **Leo Van Lier** (1988) gibi kişiler aracılığıyla onun fikirleri dil eğitimine yansıtıldı. (Nunan 1999)

Geleneksel dil öğretiminde, **Program tasarımı konuları** (öğrencilerin öğrendikleri şeyler) öğrencilerin dış dünyadaki gerçek durumların iletişimci gereksinmelerinden daha çok, sınıfın amacına göre hazırlanmaktaydı. Dolayısıyla öğrenciler çoğu kez sınıf dışında öğrendikleri şeyleri kullanma olanağı bulamazlardı. Dilbilgisi çeviri yöntemi ve işitsel-dilsel yöntemin alıştırmalarıyla öğrencilerin düşünce olarak sınıf öğretiminden sınıf dışındaki gerçek iletişim ortamına atlamaları hiç de kolay olmayacaktır. Bunu söylemekle çeşitli alıştırma ve hatta çeviri ödevlerinin dil sınıflarında yeri yoktur demek istemiyoruz ama bunların bazı bakımlardan yetersiz kaldıkları da bilinmektedir.

Program Tasarımcıları

‘İnsancıl eğitim’ ve ‘yaparak yaşayarak öğrenme’, iletişimci dil öğretimi, öğrenci-merkezli öğretim, tartışılarak hazırlanan öğretim programı, ödev-uygulama dil öğretiminin ilkeleriyle öğretim yapan sınıflarda öğretim programını tasarlayanlar, sınıf dışında dili kullanan öğrencilerin gereksinmelerine uyacak yabancı dille okutulacak öteki dersleri ve öğrenim yordamlarını seçerek işe başlarlar. Kursların tasarımında, tasarımcılara öğrencilerin öğrenim dönemi

sonunda ulaşabilecekleri özel iletişim görevleri yol gösterir. Sonuçta, öğrenciler için sınıfta öğrendiklerini dış dünyanın iletişim gerçeğinde uygulayabilmek ve işverenler için de öğrencilerin neleri yapabileceklerini bilmek hiç de zor olmayacaktır. Uygulama koşullarında program tasarımcıları, öğrenilecek konuların listelenip öğretim yollarını aramak yerine hedef becerilerin saptanması ve öğrencilerin neyi bilmeye gereksinimleri olduğunu ve o becerileri elde etmek için ne yapabileceklerini sormakla çalışmayı sürdürürler. Hedef maddelerin listelenmesi, sıralanması ve bütünleştirilmeleri sonradan yapılacak işlerdir.

İletişimci Yolla Gramer Öğretimi

İkinci dil (ana dilinin dışındaki) öğrenimi konusunda şu anda bildiklerimizi yansıtan öğretim metodolojisinde, gramer ve sözcükler iletişimci yolla öğretilir. Öğrenciler biçimle işlev arasındaki ilişkiyi görebilsinler diye gramer kalıpları belirli iletişim sağlayıcı anlamlarla eşleştirilir. Öğrenciler ifade etmek istedikleri duygu ve düşünceleri anlatmak için doğru kalıbın nasıl seçileceğini öğrenirler. Sözcükler, anlamlarına göre kümelendirilir. Anlam ilişki alanları, kavram haritası ve sınıflandırmayı içeren ödev ve uygulamalarla öğretim yaparlar. Böyle bir metodoloji öğrencilerin, bilinen şeyleri özgün bir biçimde yeniden düzenleyerek dil kullanımında yaratıcılığa ulaşmalarını sağlar.

Öğretmen Ve Öğrenciler

Öğretmenin başlıca rolü öğrencilerin kendi anlayışlarını belirleyip yeniden biçimlendirebilecekleri eğitim fırsatlarını yaratmaktır. En son amaç öğretmenin hazır bulunmadığı sınıf dışındaki dünyada, öğrencinin başkalarıyla iletişimde bulunabilmesidir. Bu amaca ulaşmak için öğretmenlerin öğretime yaklaşımlarını yeniden tanımlamaları gerekir.

Öğrencilere gerçek iletişime yönelik ödev ve uygulamalara katılmaları için gereksinimleri olan dilin yanında sınıf dışındaki yeni durumlara uygun bir biçimde dönüt verecekleri fırsatlar sağlanır. Bu tür çalışmalar öğrencilere gerçek-dünya metinlerindeki anahtar gramer ve sözcükleri çalışma ve tam gerçek iletişimci durumlardaki gibi bütüncül bir biçimde okuma, yazma konuşma ve dinleme becerilerini geliştirme fırsatı verir. Görevler aynı zamanda öğrencilere, öteki öğrenciler ve öğretmenleriyle öğrendikleri dili yaratıcı biçimde kullanarak işbirliği yapma olanağı sağlar.

Gerçek Dil

Öğrenciler sınıfa getirilen sınıf dışı gerçek ortamda konuşulmuş ve yazılmış metinleri çalışırlar. Aslında gerçek dil verilerinden kendi örneklerini sınıfa getirmeleri ısrarla istenir. TV. ve radyo yayınları, karşılıklı konuşmalar, tartışmalar,

her çeşit toplantı, söyleşiler ve duyurularla birlikte geniş bir alandan seçilmiş gerçek dili dinleme ve okuma çalışmaları yaparlar. Dergi, hikaye, basılı malzeme ve talimatları, otel broşürleri, hava alanı duyuruları, ve çeşitli mesajları okurlar.

Sınıf Dışında Dili Geliştirme Yordamları

Dil öğretiminin çağdaş yaklaşımlarında öğrenciler, *rol-yapma*, ve *öğrencelik* (simulation) çalışmaları yoluyla dil sınıfları dışında yaratıcı ve hayal gücüne dayanan öğrenme projelerini yapmak için yetenek geliştirirler. Bu projeler, incelemelerini bitirdiklerinde yapmak zorunda oldukları dil ödev ve uygulamalarının türleriyle yakından ilişkilidir. Böylece bağımsızlıklarını artırır, iletişimciler olarak kendi işlevlerinin ne olacağını ve sınıf dışında hedeflerine ulaşmak için çalışan bir alet gibi dili kullanmayı öğrenirler. Aynı zamanda yabancı dille ilgili durumlarda bile dillerini konuşup geliştirmeleri için pek çok fırsatın olduğunu göreceklerdir.

Yapılabilecek Şeyler

Dilin toplumsal amaçlarının dışında, iletişimsel amaçlarına da ulaşmak ve onu ezberlenecek dizgeler, simgeler, olgular listesi olarak görmeden yaşamda kullanabilmek için yabancı dil öğretim ve öğretiminde, özel tasarlanmış öğrenim araç-gereçlerinin yanısıra öğretmenin de yardımcı olarak katılacağı, dili kullanarak öğrenmede işbirliğinin gereklerini yerine getirecek öğrencilerin öngörüldüğü itici gücü olan yeni yaklaşımların geliştirilmesi zorunludur.

Etkin, işbirliğini öngören öğrenme ilkelerine bağlı kalarak geliştirilen beceriler programdaki başka konulara da yansiyabilir. Bu başka konularda da kullanılabilir toplumsal ve bilişsel problem-çözme becerilerine sahip olan öğrencileri ise etkin yabancı dil öğrenimi ortaya çıkarır. Yabancı dil öğretmenleriyle öteki derslerin öğretmenleri eğitim konusunda görüşebilselerdi, yabancıları olmadığımız bazı şeyleri biraraya getirmek yerine yeniden tasarlanmış yeni tür bir okul programının oluşturulabileceği görülürdü. O durumda, zekaya bağlı bilgi, öğrenme becerileri, kişilerarası ilişkilerin geliştirilmesi ve dil sınıflarında geliştirilen kültürlerarası duyarlılıklar konusunda ortaya çıkacak olanlar eğitimde tutucu davrananların bile hoşlarına giderdi. Son olarak diyorum ki başlamak, geliştirmek, yeniliklere açık olmak, denemeden korkmamak yabancı dili öğrenen ve öğretmenlerin başlıca ilkeleri olmalıdır.

Bu yazıda görüş ve fikirlerini paylaştığım ve bunlardan oldukça esinlenip yararlandığım eğitimci yazar *David Nunan*'ın adını anmayı bir görev biliyorum.

Kaynakça

- Brown, H. Douglas. (2001): Teaching by Principles. New York: Pearson Education Company.
- Demircan, Ö. (1990): Yabancı-Dil Öğretim Yöntemleri. İstanbul: Elif Kitabevi.
- Demirel, Ö. (1992): ELT Methodology. Ankara: USEM Publications
- Harmer, J. (2001): The Practice of English Language Teaching. Essex: Pearson Education Limited.
- Nunan, D. (1999): Second Language Teaching & Learning. Boston: Heinle & Heinle Publishers
- Richards,C.J. & Platt, J. & Platt, H. (1992) Dictionary of Language Teaching Applied Linguistics. Essex: Longman Group UK.